

arallegim

La casa que el pare va construir

XAVI SERRA

En el seu nou treball, Paco Roca ens recorda que una casa són quatre parets i un sostre, sí, però sobretot els records i les emocions que evoca en nosaltres. Un vincle material que sempre conserva la memòria dels seus habitants. A *La casa*, l'autor d'*Arrugues* persegueix el fantasma del seu pare mort, però en lloc de reconstruir-ne la vida amb exhaustivitat i exhumar les seves virtuts i pecats, com en tanta literatura sorgida del dol, es limita a examinar el que va significar per a ell la segona residència que van aixecar entre tota la família al llarg d'anys, empesos per l'obstinació del pare. Una forma original de comprendre'l i reconciliar-se amb ell que, a mesura que avancen les pàgines, esdevé també una reflexió sobre el pas del temps, voraç i implacable. Aquí és on el talent de Roca com a dibuixant brilla especialment: jugant amb les tonalitats cromàtiques i la composició de pàgina, posant sempre en joc solucions pròpies del llenguatge del còmic. Amb forma de memòria ficcionada, l'obra també funciona com a retrat de l'abisme entre dues generacions: la que va haver de construir un futur amb les pròpies mans i la que un dia no va saber com gestionar l'herència del seu passat. ♦♦

LA CASA PACO ROCA
ASTIBERRI
136 PÀG. / 16 €

SONQUANG DENG / GETTY

Tres maneres de perdre la innocència

MARINA ESPASA

De tant en tant hi ha llibres que cauen a les mans en el moment oportú: són festes de guardar, hi ha empatx de torrons i de novetats sobrerrepresentades als mitjans i, de sobte, un llibret que tot just supera les cent pàgines i que només aplega tres contes fa més llum que totes les bombetes de Nadal del carrer Aragó. No és cap novetat, de fet es tracta d'un autor que necessita poques presentacions: Truman Capote. Sempre se'l relaciona amb l'obra mestra *A sang freda* i potser menys amb novel·les com *L'arpa d'herba* o amb els contes, autèntiques perles del gènere. Qualsevol dels tres que s'agrupen aquí –un escrit als anys cinquanta, un altre als seixanta i el tercer, un parell d'anys abans de morir, el 1982– serveix de mostra i d'exemple de moltes coses a la vegada, i to-

TRES CONTES
TRUMAN CAPOTE
ANAGRAMA
TRADUCCIÓ DE
QUIM MONZÓ
512 PÀG. / 27 €

tes bones, sobre l'art de narrar. Des de l'ús d'una veu narrativa que apareix i desapareix amb caprici i encert ("Rellegint, veig que no he descrit del tot les orelles d'Odd Henderson"), fins a la capacitat descriptiva i analítica d'una metàfora sorprenent i col·locada només quan ha d'anar i allà on ha d'anar ("una navalla de llum del sol"), passant pels cops de puny nets i directes que són els finals, o l'autenticitat i vigor dels personatges, que tan aviat són encarnacions de l'ogre del conte tradicional com el mateix autor quan era un nen, el petit Buddy, la peça que enllaça les tres històries. I tots caracteritzats amb dos o tres detalls que els claven a la memòria del lector.

Qui més qui menys relaciona Capote amb el glamur i la sofisticació de Nova York o de les festes de Hollywood, sobretot per *l'Esmorzar a Tiffany's*, però Capote va néixer i va passar la infantesa en un poble iso-

lat d'Alabama, el sud miserable i ignorant tenyit de religiositat durant els anys trenta del segle XX. Aquest escenari es fa molt present al primer conte i al tercer, *Un record de Nadal* i *El convidat del dia d'Acció de Gràcies*, que transcorren en ambients rurals on hi ha galls de tres potes, serps de cascavell, flors plantades en banyeres de llauna o cues d'ermini robades de la capa d'una dama curiosa. En tots dos hi té una gran importància el personatge de la senyoreta Sook, una cosina llunyana "sensible com una tímida falguera" que va tenir cura del petit mentre els pares eren lluny.

Excel·lent traducció de Monzó

És una dona poc convencional que connecta molt bé amb l'esperit infantil del Buddy, ja sigui per anar a buscar un avet al bosc o per explicar-li que, en realitat, Santa Claus és moltes persones alhora. També serveix per emborratxar-lo amb whisky, que per alguna cosa és hivern, fa fred i som en temps de la Gran Depressió. El segon conte, *Un Nadal*, és una mica més urbà: passa a Nova Orleans, en una casa esplèndida on se celebra una festa durant la qual el petit Buddy descobreix qui és el seu pare en realitat. Com a venjança, obliga el pare a comprar-li un avió de joguina molt car que acabarà sent l'element que tanqui el conte, fent una cabriola emocional que se'n clava al cor com la punta de l'hèlice. Igual de fi és el contrast entre l'advertència que fa la senyoreta Sook sobre uns crisantems que porta un noi al portaequipatges de la bicicleta –"Vés amb compte! Hi ha lleons, saps?"– i el que ens n'explica Capote: "les flors que cremaven, que grunyien i que rugien". Quanta elegància, quanta força, quina finor en l'ús d'un material tan suat com el de Nadal: no hi ha encàrrecs petits.

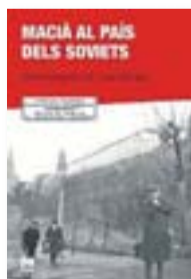
En l'impacte d'aquesta lectura hi ha de tenir a veure la traducció ajustadíssima de Quim Monzó, recuperada del 1989. Si tenen sensibilitat lingüística i no volen deprimir-se gaire, ara que encetem l'any i fem d'optimistes, no provin de buscar cap de les paraules d'aquesta llista als llibres que fan soroll: plegar paces, ratadora, esquilat, xicoira, gelea, fer gatzara, fatxada, calicó, pinxo, nogensmenys... ♦♦

Les aventures de l'Avi

JAUME CLARET

L'exiliat líder d'Estat Català, Francesc Macià, en companyia del seu secretari, el lletraferit balaquerí Josep Carner Ribalta, abandonava París el 15 d'octubre del 1925 camí de Moscou, buscant finançament soviètic per alliberar Catalunya del jou primoriverista i declarar-ne eventualment la independència. Només l'arrencada justifica sobradament tant la picada d'ull tintinesca com l'esforç mancomunat d'Enric Ucelay i Joan Esculies, autors de *Macià al país dels soviets*, per rescatar aquesta oblidada aventura del nacionalisme insurreccional català.

Fascinat per l'aixecament de Pasqua irlandès, Macià no havia estalviat intents per trobar pagadors del seu projecte d'alliberament nacional: el fracassat Emprèstiu Pau Claris, els reticents catalans d'Amèrica, els suspicaces anarquistes, els apocats republicans espanyols, les confuses altres nacionalitats (de bascos a rifeys), els incerts especuladors estrangers... Barrats tots el camins, la retòrica soviètica sobre la llibertat dels pobles legitimava el quixotes viatge i les reunions amb Bukharin i Zinóviev; amb José Bullejos, del Partit Comunista Espanyol; amb Jules Humbert-Droz, de la Comintern, i Andreu Nin, de testimonis.

MACIÀ AL PAÍS DELS SOVIETS
ENRIC UCELAY
DA CAL I JOAN ESCULIES
EDICIONS DE 1984
304 PÀG. / 18 €

Abans dels Fets de Molló

Set setmanes, 18.700 francs (uns 15.000 euros) i milers de quilòmetres després, evidenciaran l'atzucat de la via comunista. Ni la proposta de Macià –un anacronisme romànticovuitcentista pels bolxevics–, ni la ferotge baralla per la successió de Lenin, afavorien un altre resultat. Amb tot, les esperances encara s'arrossegarien fins a principis del 1926. Al novembre, l'aposta ja seria Prats de Molló.

Amb aquest curiós fil argumental, Ucelay i Esculies saben transcendir doblement les limitacions de l'anèdota. D'una banda, basteixen un relat amè, sustentat en una àmplia bibliografia i arxius inèdits, farcit de pertinents *flashbacks* que els permeten interessants digressions so-

bre la Revolució Russa, la dictadura de Primo de Rivera, la política espanyola o el nacionalisme català.

De l'altra, conscient o inconscientment, el llibre ens tempta a cercar continuïtats amb l'actualitat. ¿Com es pot no vincular el *wishful thinking* dels informes *La tradició revolucionària de Catalunya* i *Per la revolució a Espanya* adreçats pel líder d'Estat Català a la cúpula soviètica, amb les esperances sobiranistes que ho fien tot a la conjunció del voluntarisme propi i la magnificència externa? Posats a cercar paral·lèlismes, potser és adient recordar una de les màximes del mateix Macià: "El meu criteri ha sigut sempre el de fer una cosa ben feta, sobretot el primer cop". ♦♦